

komunalnih storitev, planiranju posegov v prostor, urbanističnemu in komunalnemu inšpekcijskemu nadzoru, vodenju gospodarske in socialne politike v občini itd.

7 ZAKLJUČEK

Osnovna geometrija prostora ne omogoča le menjave konvencionalnih sredstev dela z računalniško tehnologijo, ampak dopušča tudi kakovostnejše delo v računalniško podprtih delovnih procesih. Če lahko rečemo, da Internet predstavlja komunikacijsko hrbtenico za komuniciranje v prostoru, potem z osnovno geometrijo prostora dobivamo podatkovno hrbtenico za komuniciranje v prostoru. Z aktivnostmi pri vzpostavitvi osnovne geometrije prostora bi se geodezija lahko vključila v tok dogodkov in odgovorila na izzive, kot je npr. Internet. Pot k zastavljenemu cilju je dolga in gotovo trnova. Vendar s skupnimi močmi vseh zainteresiranih bomo do cilja prišli hitreje in z manj napora.

Literatura:

ESRI, *ARC/INFO Database Design*. 1994

ESRI, *ARC/INFO Data Model. Concepts & Key Terms*. 1992

ESRI, *ARC/INFO Managing Tabular Data*. 1992

Chambers, D., *Overview of GIS Database Design*. *Arc News*. 1989

Katarina Horvat, mag. Aleš Šuntar
IGEA d.o.o., Ljubljana

Prispelo za objavo: 1997-06-12

Nadomeščanje volje neznanega lastnika ali lastnika neznanega prebivališča v geodetskih postopkih

Zakon o zemljiškem katastru (Uradni list SRS, št. 16/74) v 11. členu določa, da se meja med parcelama različnih lastnikov oziroma uporabnikov ugotavlja v mejno ugotovitvenem postopku, če se ne ugotavlja oziroma določa v sodnem postopku. Po določbi 33. člena pa se lahko posestna meja prenese v naravo tako, kot je označena v zemljiškem katastru pod pogoji, ki so v tem členu taksativno naštet. V 11. členu nadomešča zakon pojem meje med parcelama različnih lastnikov oziroma uporabnikov s pojmom posestna meja, kar je po mojem mnenju neposrečeno. V pravni teoriji pomeni posest izvajanje dejanske oblasti nad stvarjo, kar pa hkrati ne pomeni, da ima posestnik tudi lastninsko pravico do stvari. Dejanska posest lahko izvira iz lastninske pravice (posestnik je tudi lastnik stvari), lahko je izraz pogodbenega odnosa med lastnikom in posestnikom (zakup, posodba itd.) ali dovoljenja lastnika stvari, lahko pa pomeni tudi neupravičeno dejansko izvajanje oblasti nad stvarjo, ne da bi lastnik o tej stvari vedel ali v nasprotju z njegovo voljo (neupravičena posest).

Po določbah 13. in 14. člena Zakona o zemljiškem katastru se posestna meja (ne glede na zgornjo pripombo bo v nadaljevanju uporabljen izraz posestna meja, kot ga uporablja nevedena določba Zakona o zemljiškem katastru) ugotavlja na kraju samem s sodelovanjem in soglasjem navzočih lastnikov oziroma imetnikov pravice uporabe družbenega zemljišča prizadetih parcel. Ker velja v nadaljevanju opisan postopek nadomeščanja volje neznanega lastnika parcele ali lastnika parcele, katerega prebivališče ni znano, v obeh geodetskih postopkih, bomo zaradi lažjega prikazovanja govorili samo o mejno ugotovitvenem postopku. Vés čas postopka mora biti soglasje lastnikov prizadetih parcel, drugače posestne meje v mejno ugotovitvenem postopku ni mogoče ugotoviti. V praksi so primeri, ko ni mogoče pridobiti izjave (soglasja ali izrecnega nesoglasja) lastnika parcele, ki meji na parcelo, ki se jo parcelira ali katere meje naj bi se ugotovile v mejno ugotovitvenem postopku iz naslednjih razlogov:

- ker je opravilno nesposoben in nima zakonskega zastopnika
- neznano prebivališče
- ker je umrl.

Kadar ni mogoče pridobiti izjave volje pred uvedbo mejno ugotovitvenega postopka (izjava predlagatelja postopka) ali v pripravah na njegovo izvedbo (preverjanju vpisov v zemljiški knjigi), je treba pred vabljenjem lastnikov prizadetih parcel na mejno ugotovitveni postopek rešiti predhodno vprašanje glede zagotovitve nadomestne izjave volje lastnika, katerega prebivališče ni znano, je umrl ali pa je opravilno nesposoben.

Če je lastnik parcele, ki meji na parcelo, glede katere poteka mejno ugotovitveni postopek, umrl in je že stekel postopek dedovanja, je treba ugotoviti, če je sodišče, ki vodi zapuščinski postopek, že razglasilo dediče in ali je morebiti sodišče v skladu z določbo 1. odstavka 131. člena Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 23/78) postavilo začasnega skrbnika zapuščine. Če je sodišče že razglasilo dediče, jih je treba v mejno ugotovitveni postopek vključiti kot stranke v postopku. Po določbi 20. člena Zakona o temeljnih lastninskopravnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 6/80, 20/80 in 36/90) se pridobi lastninska pravica na podlagi pravnega posla, po samem zakonu, na podlagi odločbe državnega organa, ali z dedovanjem. Za pridobitev lastninske pravice se samo pri sklenitvi pravnega posla zahteva vpis v javno knjigo (zemljiško knjigo). Lastninska pravica se po samem zakonu pridobi z uveljavitvijo zakona, na podlagi odločbe državnega organa z njeno pravnomočnostjo, na podlagi dedovanja pa z uvedbo postopka dedovanja. Kadar pa je sodišče v postopku dedovanja postavilo začasnega skrbnika zapuščine, se ga vključi v mejno ugotovitveni postopek kot zakonskega zastopnika dedičev.

Če je lastnik parcele, ki meji na parcelo, glede katere teče mejno ugotovitveni postopek, procesno nesposoben in nima zakonskega zastopnika, izvedba mejno ugotovitvenega postopka pa je nujna, postavi organ, ki vodi postopek, začasnega zastopnika na podlagi 55. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 47/86 p.b.) ter o tem takoj obvesti krajevno pristojen Center za socialno delo. Krajevna pristojnost Centra za socialno delo se določa na podlagi stalnega prebivališča lastnika parcele, kateremu se postavi začasnega zastopnika. Za imenovanje začasnega zastopnika mora biti izpolnjen pogoj nujnosti zadeve, zaradi

katere mora biti postopek izveden. Praviloma mejno ugotovitveni postopek ni nujna zadeva (morda v kombinaciji z drugim upravnim postopkom, kar pa je treba ugotoviti v konkretnem primeru), zato bo imenovanje začasnega zastopnika potrebno le izjemoma.

Kadar pa stalno prebivališče lastnika parcele, ki meji na zemljišče, o katerem teče mejno ugotovitveni postopek, ni znano in nima zastopnika, ali v primeru, ko lastnik take parcele ni znan, pa je treba, da nekdo za to premoženje skrbi in v drugih primerih, kadar je potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika, postavi organ, ki vodi postopek, na podlagi 211. in 212. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 14/89) skrbnika za poseben primer ali skrbnika za določeno vrsto opravil (v nadaljevanju: skrbnik) ter o tem obvesti krajevno pristojen Center za socialno delo. Ker za imenovanje skrbnika ni pogoja nujnosti zadeve, kot se zahteva v primeru imenovanja začasnega zastopnika, je po mojem mnenju v mejno ugotovitvenem postopku, ko je treba nadomestiti izjavo volje neznanega lastnika parcele (lastnik parcele je umrl in dedovanje ni uvedeno) ali lastnika parcele neznanega prebivališča, primernejše imenovanje skrbnika kot začasnega zastopnika. Kadar se imenuje skrbnika lastnika parcele neznanega prebivališča ali v primeru umrlega lastnika parcele, sodišče pa dedičev še ni razglasilo, se krajevna pristojnost Centra za socialno delo presoja po kraju lege predmetne parcele.

Skrbnika je treba imenovati pred začetkom poslovanja na terenu (pred razpisom obravnave), saj ima zato, da nadomešča lastnika parcele, status stranke v postopku in ga je treba vabiti po določbi 13. člena Zakona o zemljiškem katastru na mejno ugotovitveni postopek najmanj 8 dni pred poslovanjem na terenu.

Vprašanje je, koga se lahko imenuje za skrbnika. Ker Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ne določa nikakršnih prepovedi ali napotil za imenovanje skrbnika, odgovora ni mogoče dati v pozitivnem smislu (koga imenovati za skrbnika), ampak le v negativnem smislu, kar pomeni, da se lahko opredelimo le do oseb, ki jih ni primerno imenovati za skrbnika. Nedvomno ni mogoče imenovati za skrbnika stranke mejno ugotovitvenega postopka, na zahtevo katere je bil postopek uveden, in tudi ne lastnika parcele, ki meji na parcelo, katere lastniku se imenuje skrbnika. V obeh primerih bi lahko skrbnik varoval svoje interese in ne interesov lastnika parcele, ki naj bi jih varoval skrbnik. Iz osnovne naloge skrbnika (varovati interese odsotnega lastnika parcele) lahko postavimo pravilo, da za skrbnika ne more biti imenovana oseba, katere lastni interesi bi bili lahko kakorkoli v nasprotju z interesi lastnika parcele, ki ga zastopa kot skrbnik. Presoja o možni koliziji interesov je na strani organa, ki imenuje skrbnika. Z imenovanjem za skrbnika se skrbniku glede na okoliščine določi obseg njegovih pravic in dolžnosti.

V večini primerov pa se odsotnost lastnika parcele, ki meji na parcelo, glede katere teče mejno ugotovitveni postopek, ugotovi šele takrat, ko je postopek na terenu že razpisan, pošta pa vrne poslano priporočeno pošiljko z oznako "naslovnik neznan" ali "naslovnik umrl" ali pa šele na terenu, ko to dejstvo povedo udeleženci postopka ali pa dejanski posestnik predmetne parcele. Kadar se postopka ne udeleži niti lastnik parcele, ki meji na parcelo, glede katere teče postopek, ker je umrl, ali nima znanega prebivališča oziroma je neznan, niti dejanski posestnik (uživalec) parcele, postopka ugotavljanja meje med tema parcelama ne bo mogoče izvesti. Postopek se bo lahko

izvedel le za tiste meje, za katere so izpolnjeni pogoji (prisotnost lastnikov), nato pa bo treba postopanje na terenu prekiniti v smislu določbe 2. odstavka 158. člena Zakona o splošnem upravnem postopku zaradi imenovanja zastopnika ter prekinitve obravnave zapisati v zapisnik. Hkrati se določi tudi datum in uro nadaljevanja obravnave. Za nadaljevanje obravnave bo treba določiti primeren rok, v katerem bo imenovan skrbnik ter bo pravilno vabljen po določbi 13. člena Zakona o zemljiškem katastru. Navzoči udeleženci (stranke) postopka podpišejo zapisnik, ki je sestavljen do prekinitve postopanja, ter zabeležijo datum in uro nadaljevanja postopanja in se odpovedo ponovnemu vabljenju na nadaljevanje postopanja.

Kadar pa na postopek pride namesto neznanega lastnika ali lastnika neznanega prebivališča dejanski posestnik in njegovi interesi niso v koliziji z interesi, ki naj bi jih ščitil kot skrbnik, ga lahko uradna oseba, ki vodi postopek, imenuje za skrbnika. Sklep o imenovanju skrbnika se kot procesni sklep zapiše v zapisnik. Če imenovani skrbnik ne terjaja pisnega odpravka sklepa, se lahko postopanje na terenu nadaljuje in mejno ugotovitveni postopek konča s podpisom zapisnika. Takoj po končanem postopku na terenu mora uradna oseba o imenovanju skrbnika obvestiti pristojno izpostavo geodetske uprave, ki o imenovanju skrbnika obvesti pristojni Center za socialno delo. Kadar pa imenovani skrbnik terjaja pisni odpravek sklepa o imenovanju za skrbnika ali ne sprejme skrbništva, je treba postopanje na terenu prekiniti, poiskati novega skrbnika in postopati tako, kot je opisano za primer, ko na obravnavo ni prišel niti lastnik parcele niti dejanski posestnik parcele.

Iz vsega povedanega lahko povzamemo naslednje zaključke:

- brez sodelovanja in soglasja lastnikov prizadetih parcel ni mogoče ugotoviti meje v mejno ugotovitvenem postopku in tudi ne določiti meje s prenosom meje v naravo tako, kot je označena v zemljiškem katastru,
- za uspešno končanje geodetskih postopkov je treba nadomestiti voljo lastnika neznanega prebivališča ali neznanega lastnika parcele, ki meji na parcelo, glede katere teče geodetski postopek,
- voljo lastnika lahko nadomesti:
 - začasni skrbnik premoženja kot zastopnik dedičev, ki niso znani, ker jih sodišče še ni razglasilo za dediče,
 - začasni zastopnik, ko je lastnik predmetne parcele opravično nesposoben in nima zakonskega zastopnika,
 - skrbnik za poseben primer ali skrbnik za določeno vrsto opravil, ki ga imenuje organ, ki vodi postopek,
- skrbnika se mora praviloma imenovati pred razpisom postopka na terenu, če pa je postopek na terenu stekel in se šele takrat ugotovi, da je treba nadomestiti voljo lastnika parcele, je treba postopanje na terenu prekiniti in ga nadaljevati po imenovanju skrbnika,
- kadar pride na postopek oseba, ki bi lahko imenovana za skrbnika in ne zahteva pisnega odpravka sklepa, se to osebo s procesnim sklepom imenuje za skrbnika ter poslovanje na terenu zaključi s podpisom zapisnika.

Literatura:

Zakon o dedovanju. Uradni list SRS, 1978, št. 23

Zakon o splošnem upravnem postopku. Uradni list SFRJ, 1986, št. 47

Zakon o temeljnih lastninskopravnih razmerjih. Uradni list SFRJ, 1980, št. 6, št. 20, 1990, št. 36

Prispelo za objavo: 1997-06-19

Avtomatizacija v fotogrametriji

Fotogrametrija se razvija v disciplino, v kateri stopnja avtomatizacije intenzivno narašča, tako na področju zajema, obdelave, kot tudi predstavitve terenskih podatkov. S pojavom geografskih informacijskih sistemov (GIS) se je povečala potreba po avtomatiziranih postopkih, ki bi v najkrajšem času ponudili ažurne podatke. Digitalna fotogrametrija, podprta s sodobno tehnologijo in novimi metodološkimi pristopi, omogoča razvoj v smer avtomatizacije.

Napredek se že kaže v avtomatizaciji klasičnih postopkov notranje, relativne in absolutne orientacije, saj so moduli za avtomatizirano notranjo in relativno orientacijo, ter aerotriangulacijo že dostopni na tržišču (Heipke, 1997). Moduli so najpogosteje implementirani v DPWS-ju (Digital Photogrammetric Work Station), možno pa jih je vgraditi tudi v druga okolja (GIS, SWS - Scanner Work Station). Postopek absolutne orientacije je na ravni semiavtomatizacije, ki jo podpira večina DPWS-jev. Na osnovi ekranske digitalizacije točk enega posnetka se avtomatizirano določijo identične točke na drugem posnetku stereo para. Razvoj na področju tehnologije zajema podatkov narekuje spremembo metodologije ustaljenih fotogrametričnih postopkov. Klasična notranja orientacija pri digitalnih kamerah ni več potrebna, GPS (Global Positioning System) in INS (Inertial Navigation System) pa bosta verjetno izpodrinila tudi absolutno orientacijo (Heipke, 1997).

Poleg avtomatiziranega izločevanja semantične vsebine iz digitalnih slik se razvijajo tudi postopki avtomatiziranega izločevanja geometrične vsebine (Lemmens, 1996). Danes obstaja veliko število slikovnih digitalnih baz, ki vsebujejo satelitske in aeroposnetke ter digitalne ortofoto načrte in karte s pestro izbiro radiometrične in geometrične resolucije. Polnjenje slikovnih baz podatkov samo po sebi še ni dovolj. Potrebni so interpretacija, analiza in izločevanje informacij, da bodo slikovni podatki postali uporabno ovrednoteni.

Interpretacija tako velikih baz podatkov, pri čemer je človek tisti, ki interpretira vsebino slike, je zaradi vse večje naglice v pridobivanju vektorskih podatkov skoraj nemogoča. Človeški vizualni sistem je izredno izpopolnjen, zato predstavlja fotointerpretacija posnetkov in izločevanje njihove vsebine za strokovnjaka enostaven, skoraj rutinski postopek. Prehod na popolnoma avtomatizirano interpretacijo poljubne slikovne vsebine, podprto z digitalnimi sistemi, pa je celovita naloga.

Algoritmi za zaznavanje geometrične vsebine so operativno razviti na področju računalniškega vida. Zanje je značilno, da imajo vnaprej znane parametre: objekt snemanja, osvetlitev, število objektov, položaj kamere itd. Pri prehodu na